

LEBRIS

We know
books

POVESTE

CHARLES
DICKENS

DE
Crăciun

Traducere din limba engleză:
Justina Bandol

LITERA

București

STROFA ÎNTÂI

STAFIA LUI MARLEY

În primul rând, Marley era mort. În privința asta nu încapе îndoială. Sub însemnarea înmormântării lui din registrul parohial își puseseră iscălitura preotul, târcovnicul, antreprenorul de pompe funebre și cioclul. Scrooge semnase și el; iar numele lui era garanție la Bursă, indiferent pe ce act și-l punea. Bătrânul Marley era mort ca o balama ruginită¹.

Acum, asta nu înseamnă că eu aș ști, după mintea mea, cum poate fi o balama moartă, fie ea și ruginită². Aș fi poate înclinat să consider un cui de coșciug drept cel mai mort articol de fierărie de pe piață. Dar în comparația aceasta sălășluiește înțelepciunea moșilor

¹ În engleză, *dead as a doornail* (literal, „mort ca un cui de ușă“) înseamnă „mort de-a binelea“ (n.tr.)

² Într-adevăr, originea expresiei englezești *dead as a doornail* este obscură. (n.tr.)

noștri, și cine sunt eu s-o tulbur cu pana mea păcătoasă? Altfel, s-ar duce țara de râpă. Așa că dați-mi voie să repet stăruitor, Marley era mort ca o balama ruginită.

Scrooge știa asta? Bineînțeles că știa. Cum ar fi putut să nu știe? Fusesse partenerul de afaceri al lui Marley vreme de cine știe câți ani. Fusesse singurul său executor testamentar, singurul administrator al averii sale, singurul lui moștenitor de drept, singurul legatar universal, singurul prieten și singurul care-l însoțise pe ultimul drum. Și nici măcar Scrooge nu fusese atât de deprimat de tristul eveniment încât să nu-și păstreze întregi remarcabilele calități de negustor chiar și în ziua înmormântării, pe care o pecetlui printr-o afacere bănoasă.

Fiindcă veni vorba de înmormântarea lui Marley, să ne întoarcem de unde am plecat. Nu încape îndoială că Marley era mort. Faptul acesta trebuie bine înțeles, altfel povestea pe care am de gând să v-o spun își pierde orice farmec. Dacă n-am fi absolut convinși că tatăl lui Hamlet a murit înainte de începutul piesei, toată plimbarea aceea a lui, noaptea, pe un vânt dinspre răsărit, pe meterezele propriului castel, nu s-ar deosebi prin nimic de apariția năprasnică a oricărui alt domn de vârstă mijlocie, după lăsarea întunericului, în vreun

loc vântos – de pildă, în cimitirul catedralei Sf. Paul –, pentru a năuci, literalmente, mințile slabe ale fiului său.

Scrooge nu ștersese niciodată numele lui Marley de pe firmă. Rămăsese acolo, ani la rând, deasupra ușii: **SCROOGE ȘI MARLEY**. Firma era cunoscută drept **SCROOGE ȘI MARLEY**. Uneori, cei mai noi în breaslă îi ziceau lui Scrooge Scrooge, alteori, Marley, dar el răspundea la amândouă numele: îi era totuna.

Ei, dar știu că Scrooge acesta era tare pestriț la mațe! Un păcătos bătrân și hrăpăreț, meșter a stoarce, a strânge cu ușa, a scormoni, a înhăța și a ține-n gheare. Aspru și tăios precum cremenea, din care niciun fier n-a scăpărat vreodată vreo văpaie; secretos, închis în sine și singuratic ca o stridie. Răceala din inimă îi înghețase trăsăturile bătrânești, îi ciupise nasul ascuțit, îi zbârcise obrazul și-i făcuse pasul țeapăn; îi injectase ochii, îi învinețise buzele subțiri și se vădea în vocea-i dogită. Capul, sprâncenele și bărbia țuguiață îi erau parcă tivite cu chiciură. Purta cu sine frigul acesta oriunde mergea; biroul lui era înghețat în zilele înăbușitoare de vară și nu se dezmoreța nici măcar cu un grad de Crăciun.

Arșița sau frigul de afară nu aveau aproape nicio influență asupra lui Scrooge. Căldura nu-l putea pătrunde, nici vremea rece îngheța. Niciun vânt nu era mai aprig, nicio ninsoare mai înverșunată, niciun

potop mai neînduplecat. Vremea rea nu-i putea ține piept. Cele mai neostoite ploi, zăpezi, grindine sau lapovițe nu se puteau lăuda că-l întrec decât într-o singură privință: ele cădeau adesea din abundență, în timp ce Scrooge nu cunoștea mărinimia.

Nimeni nu îl oprea vreodată pe stradă ca să-i spună, cu chipul luminat de bucurie: „Dragul meu Scrooge, ce mai faci? Când mai treci pe la mine?” Niciun cerșetor nu se milogea de el să-i dea vreun sfanț, niciun copil nu-l întreba cât e ceasul, niciun om, bărbat sau femeie, nu-l rugase vreodată în viața lui să-i spună cum se ajunge în cutare sau cutare loc. Chiar și câinii orbilor păreau că-l cunosc și, când îl vedeau venind, își împingeau stăpânii în arcada câte unei intrări sau înăuntrul vreunei curți și apoi dădeau din coadă, parcă spunând: „Mai bine fără ochi defel, stăpâne fără de lumină, decât să răspândești deochi!”

Dar ce-i păsa lui Scrooge? Era exact ceea ce-i plăcea. Cunoscătorii ar fi spus că asta era „plăcerea” lui: să-și croiască drum pe marginea cărărilor bătute ale vieții, ținând la depărtare orice semn de căldură omenească.

Odată – chiar în ajunul Crăciunului, dintre toate zilele de peste an –, bătrânul Scrooge stătea în biroul lui, lucrând de zor. Era o vreme rece, posomorâtă, cu

un frig mușcător, se lăsase și ceață, iar pe aleea din față, Scrooge auzea cum lumea trecea în sus și-n jos găfâind, lovindu-se peste brațe și tropăind pe caldarâm să se încălzească. Ceasurile din oraș tocmai ce bătuseră ora trei, dar era aproape întuneric – nici nu prea fusese lumină peste zi –, iar lumânările ardeau viu în ferestrele birourilor vecine, mânjind cu pete rumene aerul smead și aproape palpabil. Ceața se strecura neobosită în fiecare crăpătură și gaură de cheie și era atât de densă în jur, încât, deși aleea era dintre cele mai înguste, casele de peste drum păreau abia niște năluci. Văzând cum se lasă peste toate vălătucul acela plumburiu, ascunzându-le vederii, mai că-ți venea să crezi că Mama Natură stăpânea împrejurimile, clocotind, gata să se reverse peste toate.

Ușa de la biroul lui Scrooge stătea deschisă pentru ca el să-și poată supraveghea angajatul, care, în încăperea minusculă de alături, un soi de dulap mai mare, copia scrisori. În biroul lui Scrooge ardea un foc tare mărunț, însă cel din cămăruța funcționarului era atât de prăpădit încât părea să iasă dintr-un singur cărbune. Bietul om nici n-ar fi avut cum să-l atâțe, căci Scrooge ținea lada cu cărbuni în biroul său și, de îndată ce funcționarul intra cu lopata în mână, stăpânul începea să-și exprime temerea că va trebui să se lipsească de el. Motiv pentru

care funcționarul se înfășurase în fularul său lung și alb și încerca să se încălzească la lumânare, efort sortit însă eșecului, pentru că sărmanul nu dispunea de suficientă imaginație.

– Crăciun fericit, unchiule! Domnul să te aibă în pază! răsună o voce voioasă.

Era nepotul lui Scrooge, care dădu buzna peste el atât de iute, încât bătrânul nici nu apucă să se dezmeticească.

– Pfui, răspunse Scrooge, ce mai aiureală!

Nepotul acesta atâta se încinsese mergând cu repeziciune prin ceață și prin ger, încât radia tot; avea chipul rumen și plăcut, ochii îi scânteiau și aburul răsuflării îi ieși din nou pe gură când spuse:

– Cum, unchiule, să fie Crăciunul o aiureală? Nu vorbești serios, nu-i așa?

– Ba da, zise Scrooge. Auzi, „Crăciun fericit“! Ce drept ai tu să fii fericit? Ce motiv ai să fii fericit? Că doar ești destul de sărac.

– Haide, unchiule, răspunse vesel nepotul. Dumneata ce drept ai să fii mohorât? Ce motiv ai să fii posac? Că doar ești destul de bogat.

– Pfui, făcu Scrooge din nou, negăsind deocamdată un răspuns mai bun. Și apoi: Ce aiureală!

– Nu fi nesuferit, unchiule!

– Și, mă rog, cum ai vrea să fiu, întrebă Scrooge, dacă trăiesc înconjurat de netoți? Auzi tu, Crăciun fericit! Ia mai lasă-mă cu Crăciunul tău fericit! Ce mai e și Crăciunul pentru de-alde tine, dacă nu vremea când trebuie să-ți plătești datoriile, dar nu ai cu ce; când constați că ești cu un an mai bătrân, dar cu niciun sfanț mai bogat; când îți faci bilanțul și vezi că, după douăsprezece luni în cap, nimic dintre cele înscrise în registre nu ți-a adus niciun câștig? Dacă ar fi după mine, zise Scrooge indignat, toți idioții care umblă pe stradă urând la tot pasul „Crăciun fericit” ar trebui vârați în cuptor laolaltă cu propriul cozonac și îngropați cu un țărșș din lemn de vâsc înfipt în inimă¹. Așa ar trebui!

– Unchiule! se rugă tânărul.

– Nepoate! replică Scrooge neînduplecat, n-ai decât să ții Crăciunul cum vrei tu, iar mie dă-mi voie să-l țin cum vreau eu.

– Să-l ții! repetă nepotul. Dar dumneata nu-l ții.

– Atunci dă-mi voie să nu-l țin, continuă bătrânul.

Că ție, ce să spun, mult bine ți-o face! Mult bine ți-a făcut vreodată!

¹ În vremuri mai vechi, criminalii erau îngropați la răscruci cu un țărșș din lemn înfipt în inimă. Vâscul, al cărui lemn este dur și dens, slujește drept ornament tipic pentru Crăciun în multe țări europene. (n.tr.)

– Sunt multe lucruri din care aş fi putut să trag folos, dar de care n-am profitat, îndrăznesc a zice, răspunse tânărul. Crăciunul e unul dintre ele. Dar sunt încredinţat că, lăsând la o parte respectul cuvenit sfântului nume şi obârşiei acestei sărbători – dacă putem cu adevărat lăsa la o parte aşa ceva când vorbim despre ea –, am socotit întotdeauna că, atunci când soseşte, Crăciunul este o vreme binecuvântată, o vreme a bunătăţii, a iertării, a milosteniei şi a veseliei – singura perioadă, pentru mine, din lungul calendar al anului, când toţi bărbaţii şi femeile par să-şi deschidă la unison inimile ferecate şi să-i considere pe cei mai puţin norocoşi decât ei adevăraţi tovarăşi de drum pe calea ce ne duce pe toţi către mormânt, iar nu o rasă osebită de fiinţe păşind pe alte cărări. Aşa încât, unchiule dragă, deşi Crăciunul nu mi-a adus niciodată vreun grăunte de aur sau de argint în buzunare, sunt convins că mi-a făcut totuşi mult bine şi că îmi va face mereu. Şi atunci spun: Binecuvântat fie Crăciunul!

Funcţionarul din cămăruţă izbucni fără să vrea în aplauze, dar îşi dădu iute seama de necuviinţa gestului şi se apucă să îndese cu vătraiul în foc, stingându-i pe vecie şi ultimul licăr firav.

– Un singur sunet dacă mai aud de la *dumneata*, zise Scrooge, o să sărbătoreşti Crăciunul prin pierderea

slujbei. Iar tu, adăugă întorcându-se către nepotul său, văd că ești mare orator, domnule! Mă mir că n-ai ajuns în Parlament.

– Haide, unchiule, nu mai fi așa de pornit! Vino mâine pe la noi, să luăm masa împreună!

Scrooge îi răspunse că o să vină – da, chiar așa îi spuse. Numai că, adăugă el, avea s-o facă la sfântu’-așteaptă.

– De ce, unchiule? exclamă nepotul. De ce?

– De ce te-ai însurat? întrebă bătrânul.

– Pentru că m-am îndrăgostit.

– Pentru că te-ai îndrăgostit! mormăi Scrooge, ca și cum acesta ar fi fost singurul lucru pe lume mai stupid decât urarea de „Crăciun fericit!” Ziua bună, domnule!

– Ba nu, unchiule, dumneata n-ai venit niciodată la mine înainte să mă însor. De ce faci acum din asta un motiv?

– La revedere, răspunse Scrooge.

– Nu vreau nimic de la dumneata, nu-ți cer nimic. De ce nu putem fi prieteni?

– La revedere, zise din nou bătrânul.

– Regret din toată inima să te văd așa de neînduplecat. Nu-mi amintesc ca noi doi să ne fi certat vreodată. Eu am încercat tot ce am putut de dragul Crăciunului și vreau să-mi păstrez buna dispoziție până la capăt. Așadar, Crăciun fericit, unchiule!

– La revedere! răspunse Scrooge.

– Și un An Nou fericit!

– La revedere! zise din nou Scrooge.

Nepotul plecă însă fără vreo vorbă grea. Se opri în dreptul ușii de la intrare ca să-i ureze toate cele bune de sărbători și funcționarului, care, înghețat cum era, avea în suflet mai multă căldură decât Scrooge, pentru că îi întoarse din toată inima urările.

– Ia uite încă unul, bombăni Scrooge, auzindu-l. Muncește la mine cu o leafă de cincisprezece șilingi pe săptămână, are nevastă și copii, și el vorbește de Crăciun fericit. O să ajung la azilul de nebuni.

Deschizând ușa pentru nepotul lui Scrooge, smintitul de funcționar lăsă să intre alți doi bărbați. Erau niște gentlemeni falnici, plăcuți la înfățișare, care-și scosese ră pălăriile și stăteau acum în fața lui Scrooge cu niște registre și documente în mâini. Înclinară din cap a salut.

– Scrooge și Marley, dacă nu mă înșel? zise unul dintre ei, căutând cu privirea pe o listă. Am plăcerea să vorbesc cu domnul Scrooge sau cu domnul Marley?

– Domnul Marley e mort de șapte ani, răspunse Scrooge. Se împlinesc chiar în noaptea asta.